

Protokoll fört vid pleniföredragning

Utbildnings- och kulturavdelningen
Kulturbyrån, U3

Närvarande
VT, HJ, RH, AH-J, AH, FK

Frånvarande
CW

Justerat
24.11.2022

Ordförande
Lantråd
Veronica Thörnroos

Föredragande
Minister
Annika Hambrudd

Protokollförelse
Kulturchef
Jan-Ole Lönnblad

Nr 4

Ålands självstyrelses 100-årsjubileumsmedalj –
Godkännande av motiveringstexter.

ÅLR 2022/6120

Beslut

Beslöts godkänna förslag till motiveringstexter för de enskilda mottagarna av jubileumsmedaljen enligt bilaga U322P4.

Hänvisningar: ÅLR 2021/ 5195, ÅLR 2022/10321, samt ÅLR 2022/1349.

Ordningsföljd

1. Diana Axén
2. Ove Bring
3. Gun Carlson
4. Sture Carlson
5. Anders Casén
6. Bodil Ehn-Schauman
7. Nils-Erik Eklund
8. Birgitta H Eriksson
9. Dan E Eriksson
10. Marita Eriksson
11. Trygve Eriksson
12. Viveka Eriksson
13. Ragnar Erlandsson
14. Eva Fellman
15. Mikael Granskog
16. Kenneth Gustavsson
17. Tarja Halonen
18. Göran Hansen
19. Eric Hayes
20. Maggie Holmberg
21. Sven-Erik Holmberg
22. Hasse Holmström
23. Gyrid Högman
24. Gunnar Jansson
25. Roger Jansson
26. Lars Ingmar Johansson
27. Maria Karlström
28. Peter Lindbäck
29. Harriet Lindeman
30. Ulla-Lena Lundberg
31. Eva Mikkola-Karlström
32. Gunnevi Nordman
33. Dag Nyman
34. Sten Palmgren
35. Lars Porko
36. Åsa Ringbom
37. Kaj-Gustav Sandholm
38. Sia Spiliopoulou-Åkermark
39. Göran Stenroos
40. Jan-Erik Ståhlman
41. Barbro Sundback
42. Eva Sundberg
43. Christoffer Taxell
44. Britt-Inger Wahe
45. Maria Widén

46. Anders Wiklöf
47. Torsten Wikstrand
48. Peter Winqvist
49. Folke Woivalin
50. Gunda Åbonde-Wickström

Motiveringar

Rektorn och hushållsläraren, Diana Axén

Diana Axén, rektor och hushållslärare, ledde under många år restaurangutbildningen på Åland. Hennes brinnande intresse för matkultur, råvaruförädling och kokkonst resulterade i en högklassig utbildning, som var vida känd som en mönsterskola i Norden. Diana Axén kan med rätta ta åt sig äran för att ha lagt grunden för Mat-Ålands renommé.

Folkrättsrådgivaren och professorn, Ove Bring

Ove Bring har såväl som folkrättsrådgivare vid Sveriges utrikesdepartement och som professor i folkrätt visat stort intresse och engagemang för Ålands internationella särställning. Ove Bring är även författare till jubileumsboken "Ålands självstyrelse under 80 år".

Tidigare ministern och lagtingsledamoten, Gun Carlson

Gun Carlsons känsla för självstyrelsen och dess utveckling satte märkbar prägel på hennes politiska arbete som lagtingsledamot och minister. Som ordförande för Ålands marthadistrikt och som medlem i martharörelsen har hon verkat som ambassadör och inspiratör.

Tidigare verkställande direktören, Sture Carlsson

Sture Carlsson, tidigare VD, har aktivt bidragit till utvecklingen av det åländska livsmedelsklustret. Med framsynthet och affärssinne vidareförde han idéerna om potatisförädling till dagens produktion, som numera saluförs av ett skandinaviskt företag. Jordbrukets potential som del av den landbaserade näringen ökade därmed väsentligt med avsättning på en ny marknad och en breddad ekonomisk grund.

Politics magistern och lektorn, Anders Casén

Anders Casén, politics magister och lektor i samhällskunskap, har förmågan att entusiasmera studerande att på djupet tränga in ekonomiska och samhällsliga frågor, långt mer än lärokursen förutsätter. Under hans ledning har lyceister år efter år deltagit i internationella debatt-, ekonomikunskaps- och EU-kunskapsävlingar och vunnit eller varit i täten i tuff konkurrens. Anders Caséns insats har öppnat vägen till karriärer för många ungdomar.

Dramapedagogen och läraren, Bodil Ehn-Schauman

Bodil Ehn-Schauman, dramapedagog och lärare, har ägnat större delen av sitt yrkesverksamma liv åt Ålands folkhögskola. Hennes inspirerande undervisning har väckt många ungdomars intresse för teater och fri bildning. Ett intresse som sedan spritt sig vidare till förmån för den tredje sektorn.

Tidigare verkställande direktören, Nils-Erik Eklund

Nils-Erik Eklund, tidigare sjöfarts-VD, är en värdig bärare av den åländska sjöfartstraditionen. Som en av frontfigurerna för passagerartrafikens utveckling och genom sitt engagemang har han bidragit till att göra den åländska sjöfarten känd på en internationell arena. Nils-Erik Eklunds insatser för sjöfarten är synnerligen betydelsefulla för Åland och dess självstyrelse.

Sjukvårdsledaren, Birgitta H Eriksson

Birgitta H Eriksson är en förebild för sjukskötare. Under sin yrkesaktiva tid byggde hon strukturer för hälso- och sjukvården med fokus på att bevara och se det friska och värna de äldres rätt till vård. Hon var också en av dem som startade det privata vårdhemmet Epione.

Tidigare finanschefen och förvaltningschefen, Dan E Eriksson

Dan E Eriksson har en lång karriär som finanschef och förvaltningschef. Med fokus på ekonomi och med hjärtat förankrat i självstyrelsen har han på ett betydelsefullt sätt bidragit till utvecklingen av vår autonomis ekonomiska grund.

Tidigare verksamhetsledaren, Marita Eriksson

Marita Eriksson var verksamhetsledare vid Rädda barnen på Åland. Frivilligorganisationerna utför ett ovärderligt arbete och Marita Erikssons insats var inte bara ett arbete utan också ett kall och en livsstil. Att på olika sätt verka för de åländska barnens väl och ve kan inte nog uppskattas.

Entreprenören, Trygve Eriksson

Trygve Eriksson är en av Ålands främsta entreprenörer och företagare. Han började i liten skala på en lokal marknad och utvecklade företaget till en koncern som numera också verkar på en global marknad. Trygve Eriksson har genom sin drivkraft och vilja till nyskapande bidragit till det åländska näringslivets och samhällets blomstring.

Tidigare lantrådet och talmannen, Viveka Eriksson

Viveka Eriksson går till historien som Ålands första kvinnliga talman och lantråd. Genom att axla de högsta posterna i Ålands lagstiftande församling och regering har hon röjt och visat vägen för kvinnliga politiker. Viveka Erikssons mångåriga politiska insats för självstyrelsen har varit till stort gagn för Åland.

Tidigare lantrådet och talmannen, Ragnar Erlandsson

Ragnar Erlandsson har satt ett särskilt och djupt avtryck i självstyrelsens utveckling genom sitt mångåriga samhällsarbete. Han har arbetat för Åland på många områden; som lagtingsledamot, talman och lantråd samt också som Ålands representant i Ålandsdelegationen. Ragnar Erlandsson är en av den moderna självstyrelsens centralgestalter.

Idrottsledaren och polisen, Eva Fellman

Eva Fellman är till yrket polis, men är också känd som judons eldsjäl. Genom sitt brinnande intresse och sitt medvetna ledarskap har hon gett ungdomar möjlighet att växa utifrån egna förutsättningar. Hon har gett dem möjlighet att stärka sin självkänsla och sitt självförtroende. Eva Fellmans ungdomsarbete, där judon varit ett medel, länder till efterföljd och beundran.

Idrottsledaren och tidigare fotbollsspelaren, Mikael Granskog

Mikael Granskog är en framstående representant för de många ålänningar som hängett sig åt samhällets tredje sektor och därmed bidragit till att ge många en meningsfull fritid. Förutom engagemang i olika föreningar har Mikael Granskog ägnat sig åt att coacha unga idrottare och även Ålands Ö-spelslag, framför allt genom att fungera som fotbollstränare till både pojk- och flicklag, på barn-, ungdoms- och A-nivå.

Filosofie doktorn, arkeologen och historikern, Kenneth Gustavsson

Kenneth Gustavsson, arkeolog, historiker och filosofie doktor, har främst ägnat sig åt militärhistorisk forskning med fokus på Åland. Hans forskning har fördjupat kunskapen om Ålands demilitarisering och neutralisering. Som författare har Gustavsson på ett intressant sätt levandegjort viktiga epoker i Ålands historia.

President, Tarja Halonen

President Tarja Halonen har på många olika sätt manifesterat sitt intresse och engagemang för åländska frågor. Inte bara under sitt presidentskap utan även i andra sammanhang har hon varit en värdefull brobyggare mellan Finland och Åland. President Halonens vilja att utveckla den åländska självstyrelsen kom speciellt till uttryck då hon axlade rollen som ordförande i Ålandskommittén 2013.

Läraren, opinionsbildaren och initiativtagaren, Göran Hansen

Göran Hansen, lärare och opinionsbildare, var initiativtagare till föreningen "De utvecklingsstördas väl på Åland r.f. (DUV). Han var föreningens ordförande och tillsammans med sin hustru Kristina den drivande kraften. Göran Hansen stred för dem som inte kunde föra sin egen talan och är en föregångare som öppnade ögonen för samhällets skyldighet att erbjuda funktionshindrade rätt till utbildning och meningsfull sysselsättning.

Tidigare EU-ambassadören, Eric Hayes

Eric Hayes visade under EU-förhandlingarna 1992-1994 stort intresse för och omsorg om Ålands särställning utöver vad uppdraget som EU:s ambassadör krävde. Därefter har Hayes publicerat flera artiklar om Åland i internationella publikationer och fortsatt att hålla kontakten till Åland.

Konsthantverkaren, Maggie Holmberg

Maggie Holmberg, konsthantverkare, har lagt själ och hjärta i att återskapa mönster och alster som visualiserar tidigare generationers kvinnokonst materialiserad i vävning och broderi. Hon har även restaurerat många ovärderliga kyrkotextilier som därmed kan bevaras för eftervärlden.

Entreprenören och verkställande direktören, Sven-Erik Holmberg

Sven-Erik Holmberg är en entreprenör som förädlat det för Åland välkända mångsyssleriet. Med kärnverksamheten service och försäljning inom den mekaniska branschen som grund utvecklade han företaget till att omfatta även fastigheter och exklusiv turistverksamhet med många arbetsplatser och attraktionskraft. Sven-Erik Holmberg är en förebild för den sanna entreprenörsandan: att starta i en liten skala och sedan våga satsningar som leder till tillväxt och nya områden.

Båtbyggaren och kulturarbetaren, Hasse Holmström

Hasse Holmström är en viktig traditionsbärare och upprätthållare av det immateriella kulturarvet genom att bevara konsten att bygga allmogebåtar. Albanus, Linden och småningom skutan Emelia är skepp som är resultat av Hasse Holmströms intresse och skicklighet som kan visa allmogens båtbygnadskonst för nutiden och framtiden.

Filosofie magistern, historikern och rektorn, Gyrid Högman

Gyrid Högman, filosofie magister, rektor och historiker, har genom sitt omfattande verk "Den åländska kvinnans historia" medverkat till att synliggöra kvinnornas roll och villkor genom århundranden på Åland. Hennes bidrag till historieforskningen har varit mycket värdefullt och särskildt bidragit till att historieskrivningen nyanseras.

Riksdagsrådet och lagtingsledamoten, Gunnar Jansson

Gunnar Jansson har verkat för självstyrelsen på många områden: som mångårig riksdagsledamot, lagtingsledamot och som medlem av Europarådets rådgivande kommitte för skydd av nationella minoriteter. Han har varit ordförande i den åländska kommitté som lade grunden för en totalrevidering av självstyrelselagen. Jansson var även vice ordförande i Ålandskommittén 2013.

Tidigare lantrådet, talmannen och riksdagsledamoten, Roger Jansson

Roger Jansson har under många år och med stort engagemang utfört ett betydelsefullt arbete för självstyrelsen. Han har varit lagtingsledamot, talman, lantråd samt Ålands riksdagsledamot. Med sitt breda kontaktnät har Roger Jansson verkat till fromma för självstyrelsebygget och även varit en viktig röst för att befrämja sjöfartens utveckling.

Tidigare lagtingsdirektören, Lars Ingmar Johansson

Lars Ingmar Johansson var under många år lagtingsdirektör och satte sin prägel på lagtingsarbetet med diplomati och mångomvittnad kunskap om självstyrelsen och dess förvaltning. Lars Ingmar Johansson har också som privatperson engagerat sig i kulturlivet, bland annat i Ålands kulturstiftelse och filmklubben Chaplin.

Entreprenören och konsthantverkaren, Maria Karlström

Maria Karlström är en entreprenör och konsthantverkare som haft förmågan att utveckla sina smycken till en högre verkshöjd. Inspirationskällan är oftast den åländska naturen och havet, något som också framhålls i hennes marknadsföring. Ett medvetet och idogt arbete har lett till att hennes alster når en bredare kundkrets och därmed bidrar till att göra konst-Åland mer känt.

Landshövdingen och tidigare kanslichefen, Peter Lindbäck

Peter Lindbäck, landshövding och tidigare kanslichef, har under hela sitt arbetsliv verkat för självstyrelsens utveckling. Han bidrog aktivt till Ålands särlösning i samband med inträdet i EU. Han är och har varit en brobyggare mellan Åland och Finland och en aktiv part i det åländska självstyrelsebygget.

Tidigare ministern och lagtingsledamoten, Harriet Lindeman

Harriet Lindeman har verkat för självstyrelsen både som lagtingsledamot och minister. Hennes politiska karriär började som elektor i riksdagsvalet och det förde henne in i politiken. Lindeman är i grunden sjukskötare och därmed blev hennes hjärtefrågor hälso- och sjukvård samt äldreomsorg. Också utbildnings- och kulturfrågor stod högt på hennes prioriteringslista.

Författaren, Ulla-Lena Lundberg

Ulla-Lena Lundberg har genom sitt författarskap spritt kunskapen om levnadsvillkoren i den åländska skärgården. Hennes böcker belyser också sjöfartsnäringens betydelse och påverkan inte bara i samhället utan också på enskilda människors liv. Hennes litterära verk har rönt stor uppskattning i hela Norden och därmed spritt kunskap om Åland vida kring.

Vice verkställande direktören, Eva Mikkola-Karlström

Eva Mikkola-Karlström är vice VD och verksam inom sjöfartsbranschen. Hon har varit den drivande kraften bakom den årligen återkommande Sjöfartens dag som utvecklats till det viktigaste

sjöfartsevemanget i Finland och drar till sig expertis från hela världen. Sjöfartens dag synliggör Åland, sjöfartsbranschen och även självstyrelsen för internationella aktörer.

Tidigare vicelanträdet och vice talmannen, Gunnevi Nordman

Gunnevi Nordman blev Ålands första kvinnliga vicelantråd 1984 och första kvinnliga vice talman i lagtinget 1991. Därmed förtjänar hon benämningen kvinnlig banbrytare. Nordman gick också i bräschen för att lyfta jämlikhets- och jämställdhetsfrågor till den politiska dagordningen.

Medicine doktorn och forskaren, Dag Nyman

Dag Nyman, medicine doktor och forskare, har på ett väsentligt sätt bidragit till ökad kunskap, bättre diagnostik och effektivare behandling av fästingburna sjukdomar. Tack vare hans forskning och rön har många drabbade ålänningar fått hjälp och tillfrisknat. Dag Nyman är internationellt erkänd specialist på området och anlitas som sakkunnig också utanför Åland.

Juris licentiaten och tidigare lagstiftningsrådet på Justitieministeriet, Sten Palmgren

Sten Palmgren verkade under många år som Ålands föredragande vid justitieministeriet. Hans föredömliga arbete grundat på diger kunskap om åländska frågor kan inte nog uppskattas. Sten Palmgrens insats har varit mycket värdefull för det åländska självstyrelsebygget.

Tidigare verkställande direktören, Lars Porko

Lars Porko, tidigare VD vid Ålands Penningautomatförening, har genom ett innovativt och visionärt ledarskap lagt grunden till det PAF är i dag, en viktig, och ansvarsfull aktör på en större marknad. Genom sin framsynthet har Porko bidragit till att ge ekonomiska förutsättningar för ett livaktigt kultur- och föreningsliv som är hela Åland till fromma.

Filosofie doktorn, professorn och konsthistorikern, Åsa Ringbom

Åsa Ringbom har genom sin verksamhet som forskande professor och konsthistoriker utfört en omistlig insats för den åländska historieskrivningen. Inte bara som huvudförfattare till praktverket "Ålands kyrkor" utan också hennes arbete att utveckla ny datateknik för att rekonstruera de medeltida kyrkornas byggnadsskeden måste betecknas som ovärderligt. Genom dessa insatser finns nu ett betydelsefullt forskningsmaterial som belyser de för Ålands kulturlandskap så karakteristiska kyrkobyggnaderna.

Director musices och kyrkomusikern, Kaj-Gustav Sandholm

Kaj-Gustav Sandholm, director musices, kyrkomusiker, är och har varit en eldsjäl inom åländskt musikliv. Hans outtröttliga energi och entusiasm för kyrkomusiken och körsången på Åland är ovärderlig. Som körledare och musiker har han spritt glädje och medverkat till en meningsfull samvaro för många.

Juris doktorn, docenten och direktören, Sia Spiliopoulou Åkermark

Sia Spiliopoulou Åkermark, juris doktor, docent och direktör vid Ålands fredsinstitut. Hennes expertområden är minoriteter, urfolk och självstyrelsearrangemang. Hon har i sin forskning, sitt nätverk och genom att vara flitigt anlita föreläsare världen över lyft fram Ålandsexemplet som en fredlig konfliktlösningsmodell. Sia Spiliopoulou Åkermark har på många olika sätt satt Åland på den internationella fredskartan.

Skärgårdsbrukaren och förtroendevalda, Göran Stenroos

Göran Stenroos, mångsidig skärgårdsbrukare, har ett långt och outtröttligt engagemang som förtroendevald i den minsta av skärgårdskommunerna på Åland. Han har med sin gärning visat hur en eldsjäl kan fungera som alltiallo och se till att samhället fungerar och att invånarna har nödvändig basservice.

Yrkeschauffören och brandkåristen, Jan-Erik Ståhlman

Jan-Erik Ståhlman, yrkeschaufför och brandkårist, har vikt en stor del av sitt liv åt frivillig brandkårsverksamhet. Han har osjälviskt under dygnets alla timmar ryckt ut för att rädda liv och egendom. Jan-Erik Ståhlman har också fungerat som barn- och ungdomscoach och sett till att nya generationer brandkåristerna med liv och lust fostrats in i verksamheten.

Kulturarbetaren och politikern, Barbro Sundback

Barbro Sundback har genom sitt stora engagemang i Kulturföreningen Katrina satt kultur-Åland på kartan. Tack vare hennes drivkraft har flera operor med åländska motiv uruppförts och gett åländska förmågor möjlighet att agera på hemmascenen. Barbro Sundback är en politisk och kulturell opinionsbildare som satt stort avtryck.

Filosofie magistern, språk- och folklivsforskaren, Eva Sundberg

Eva Sundberg, språk- och folklivsforskare, har medverkat till att synliggöra det immateriella kulturarvet. Hennes dokumentation av åländska dialekter och språkbruk är av värde för framtiden eftersom dialekterna med tiden slätas ut. Som redaktör och författare har hon också på ett livfullt sätt gestaltat gångna tiders folkliv och historia.

Tidigare justitieministern, Christoffer Taxell

Christoffer Taxell verkade aktivt som Finlands justitieminister för att Åland skulle få egna frimärken 1984. Han var även med och lade grunden för 1991-års självstyrelselag genom att tillsätta Ålandskommittén under ledning av Högsta domstolens president Curt Olsson. Efter ministertiden har Christoffer Taxell visat ett fortsatt aktivt intresse för Åland, bl.a. genom styrelseuppdrag i åländska bolag.

Tidigare informationssekreteraren, Britt-Inger Wahe

Britt-Inger Wahe förtjänar benämningen "sann Ålandsambassadör". Hon marknadsförde Åland och spred kunskap bland finländska makthavare och journalister. Under sin tid på Ålandskontoret i Helsingfors skapade hon ett värdefullt kontaktnät mellan Åland och Finland, vars betydelse knappast kan överskattas.

Teologen och sjukhusprästen, Maria Widén

Maria Widén, teolog och sjukhuspräst, kan bäst beskrivas som en närvarande och empatisk medmänniska. En sjukhuspräst möter ofta människor i kris och hon har på ett kärleksfullt sätt kunnat ge stöd och tröst. Widén är också en kyrklig företrädare som orädd och inkluderande tagit ställning i hbtqia-frågor på Åland.

Kommerserådet, entreprenören och mecenaten, Anders Wiklöf

Anders Wiklöf har många titlar; kommerseråd, entreprenör, företagare och mecenat. Hans företag har mycket stor ekonomisk betydelse för Åland, men intressesfären omfattar inte bara handel och affärer, utan också miljö, kultur och idrott för att nämna några. Genom grundandet av Östersjöfonden, sin konstsamling och ett brett nätverk östan- och västanhavs fungerar Anders Wiklöf som en Ålandsambassadör av rang.

Tidigare postchefen och verkställande direktören, Torsten Wikstrand

Torsten Wikstrand, som varit postchef och VD, har under sin karriär varit med om en hisnande utveckling för posten på Åland, allt från postforsling, utgivning av åländska frimärken till ett eget postverk under självstyrelsens behörighet. Torsten Wikstrand har också som privatperson varit mycket engagerad i Öspelsorganisationen och där synliggjort Åland för omvärlden.

Keramikern och formgivaren, Peter Winqvist

Peter Winqvist, keramikern och formgivaren, har förutom att utveckla sitt eget konstnärskap oförtrutet verkat för att synliggöra det åländska konstlivet och sina åländska konstnärskollegers arbete. Hans energi och medvetna satsning har synliggjort konstens Åland inte bara för turister utan också på hemmaplan.

Tidigare lantrådet, Folke Woivalin

Folke Woivalin var en aktiv och engagerad politiker under mer än två decennier, först i landstinget och därefter som lantråd; den sista som innehade uppdraget som tjänsteman. Under denna tid var han delaktig i ett flertal reformer. Woivalins talanger på det diplomatiska området gör honom känd som brobyggare både internt och som representant för Åland.

Arkitekten och miljöaktivisten, Gunda Åbonde-Wickström

Gunda Åbonde-Wickström, arkitekt, kan i ordets vackraste bemärkelse kallas för en sann miljöaktivist. Hon har enträget informerat och inspirerat sin omgivning att verka för att minska belastningen på Östersjön och våra vatten. Hennes arbete har framför allt varit inriktat på att hitta lösningar och se möjligheter.